

Wielokulturowość a jedność narodowa – problemy społeczne w Malezji na przełomie XX i XXI wieku

Edyta Maślak

 <https://orcid.org/0000-0002-4689-8755>

Uniwersytet Łódzki

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych

e-mail: edyta.maslak@edu.uni.lodz.pl

Justyna Popławska

 <https://orcid.org/0000-0002-8278-5977>

Uniwersytet Łódzki

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych

e-mail: justyna.poplawska2@edu.uni.lodz.pl

Abstrakt

Malezja to zróżnicowany kulturowo i etnicznie kraj w Azji Południowo-Wschodniej. Celem niniejszego artykułu jest zbadanie przyczyn oraz wpływu braku spójności i integralności społeczeństwa Malezji na możliwości rozwoju tego kraju, a także sprawdzenie, czy tamtejszy rząd stara się zapobiegać podziałom społecznym. Przedstawiono również podstawowe informacje dotyczące Malezji oraz dokonano analizy wskaźników istotnych w ocenie rozwoju społecznego tego kraju. Na tym tle zaprezentowano

wybrane problemy społeczno-ekonomiczne oraz możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego Malezji w najbliższych latach.

Artykuł opiera się głównie na następujących opracowaniach: *Budowa państwa w warunkach wieloetniczności. Przypadek Malezji* Ewy Trojnar, *Problem nierówności dochodowych i ubóstwo w wieloetnicznym społeczeństwie Malezji* Pawła Glinika oraz *Sexuality Education in Malaysia: Perceived Issues and Barriers by Professionals*, którego autorami są Zahra Fazli Khalaf, Wah Yun Low, Effat Merghati-Khoei, Behzad Ghorbani. Postawiono wnioski, iż Malezja ze względu na swój intensywny rozwój gospodarczy może być dla partnerów i biednych krajów tego regionu Azji wzorem do naśladowania. Niestety, różnice w sytuacji prawnej poszczególnych grup etnicznych i rasowych, dysproporcje ekonomiczne czy brak odpowiedniej jakości kształcenia (nawet edukacji seksualnej) prowadzą do stagnacji społecznej. Rozwiązaniem mogłoby być przyjęcie do realizacji wybranych Celów Zrównoważonego Rozwoju określonych przez Organizację Narodów Zjednoczonych, które ugruntowałyby dalszy rozwój Malezji oraz poprawiły dobrostan jej obywateli. Malezja ma szansę wejść na drogę do stania się liderem w regionie Azji Południowo-Wschodniej, ale wymaga to wielu zmian społecznych, które powinny zostać wprowadzone jak najszybciej.

Słowa kluczowe: Malezja, społeczeństwo, Azja, etniczność, ekonomia, edukacja

Between Multiculturalism and National Unity – Social Problems in Malaysia at the Turn of the 20th and 21st Centuries

Abstract

Malaysia is a culturally and ethnically diverse country in Southeast Asia. The aim of the work is to examine the causes and impact of the lack of cohesion and integrity in Malaysian society, as well as to check whether the local government counteracts divisions among the discussed nation. Basic information about Malaysia and an analysis of indicators

relevant to the assessment of the social development of the country in question are also presented. The paper also describes selected socio-economic problems occurring in this country. Opportunities for economic and social development of Malaysia in the coming years were also presented. The text is mainly based on research: *Budowa państwa w warunkach wieloetniczności. Przypadek Malezji* [State Building in Multi-Ethnic Conditions. The Case of Malaysia] by Ewa Trojnar, *Problem nierówności dochodowych i ubóstwo w wieloetnicznym społeczeństwie Malezji* [The Problem of Income Inequality and Poverty in the Multi-Ethnic Society of Malaysia] by Paweł Glinik and *Sexuality Education in Malaysia: Perceived Issues and Barriers by Professionals* by Zahra Fazli Khalaf, Wah Yun Low, Effat Merghati-Khoei, Behzad Ghorbani. Conclusions were presented that Malaysia, due to its intensive economic evolution, is perceived as a strong ally in the international arena. It was also noted that the country in question could be a role model for partners and poor countries in this region of Asia. Unfortunately, differences in the legal situation of individual ethnic and racial groups, economic disproportion or lack of quality education (even sex education) lead to social stagnation. The solution may be the implementation of selected Sustainable Development Goals set by the United Nations, which will consolidate the further development of Malaysia and improve the general well-being of citizens. Implementation of these measures may be the way for Malaysia to become a leader in Southeast Asia, but it requires many social changes that should be implemented as soon as possible.

Keywords: Malaysia, society, Asia, ethnicity, economy, education

Wprowadzenie

Analizując kierunki rozwoju danego państwa, nie możemy skupiać się tylko na jego rozwoju gospodarczym – równie istotny jest rozwój społeczny oraz troska o wzrost poziomu życia obywateli. Ciekawym przykładem jest w tym kontekście Malezja – „azjatycki tygrys”, która jako jeden z krajów Azji Południowo-Wschodniej wykazała się szybkim wzrostem gospodarczym w latach 80. i 90. XX wieku. Sektor przemysłowy stał się ważnym źródłem dochodów tego państwa, a poziom życia ludności znacznie się poprawił. Mimo intensywnego rozkwitu, kraj ten boryka się z pewnymi problemami społecznymi, które w przekonaniu autorek artykułu powodują, że nie wszyscy obywatele państwa w równym stopniu z tego rozwoju gospodarczego korzystają.

W artykule podjęto próbę zbadania przyczyn podziałów społecznych, niekiedy wręcz prowadzących do dezintegracji. W tym celu postawiono następujące pytania badawcze:

- W jaki sposób zróżnicowanie obywateli Malezji wpływa na jakość życia mieszkańców tego kraju oraz jego rozwój gospodarczy?
- Jaka jest skala i głębokość istniejących podziałów?
- W jaki sposób reaguje i jakie działania podejmuje rząd Malezji, aby udzielić wsparcia osobom, które czują się dyskryminowane ze względu na swoją tożsamość etniczną czy sytuację życiową?

W poszukiwaniu odpowiedzi sformułowano tezę główną pracy: obywatele Malezji, ze względu na różnorodność etniczną, narodowościową i kulturową, nie są w pełni zjednoczeni, a narzędzia używane przez instytucje rządowe Malezji nie są na tyle efektywne, by całkowicie zniwelować podziały między wybranymi grupami, zarówno te ekonomiczne, jak i tożsamościowe, choć podejmowane są znaczące działania, które w przyszłości mogą zaowocować zniwelowaniem tych nierówności.

W badaniach wzięto pod uwagę takie kwestie, jak brak koncepcji nakierowanej na asymilację niektórych grup społecznych, różnice materialne oraz bariery edukacyjne, w tym niedostatki edukacji seksualnej, przyczyniające się do utrwalania stereotypów i różnic między mieszkańcami Malezji. Ma to wpływ na poziom życia Malezyjczyków i stanowi istotną barierę w dalszym rozwoju kraju. Odniesiono się do zdarzeń, mających miejsce po intensywnym rozkwicie ekonomicznym państw zaliczanych do grupy „azjatyckich tygrysów”, poczynając od lat 80. XX wieku aż do lat 20. XXI wieku. Autorki pragnęły zbadać, czy w ślad za intensywnymi zmianami gospodarczymi, także sytuacja społeczno-kulturowa obywateli Malezji się zmieniła.

Podstawowe informacje o Malezji oraz analiza wybranych wskaźników ilustrujących poziom rozwoju społecznego posłużyły do szerszego zobrazowania współczesnych problemów mieszkańców tego kraju. Wskazano także perspektywy rozwoju Malezji w wybranych obszarach.

W niniejszym tekście w głównej mierze powołano się na następujące publikacje: *Budowa państwa w warunkach wieloetniczności. Przypadek Malezji* Ewy Trojnar, *Problem nierówności dochodowych i ubóstwo w wieloetnicznym społeczeństwie Malezji* Pawła Glinika oraz *Sexuality Education in Malaysia: Perceived Issues and Barriers by Professionals*, której autorami są Zahra Fazli Khalaf, Wah Yun Low, Effat Merghati-Khoei, Behzad Ghorbani.

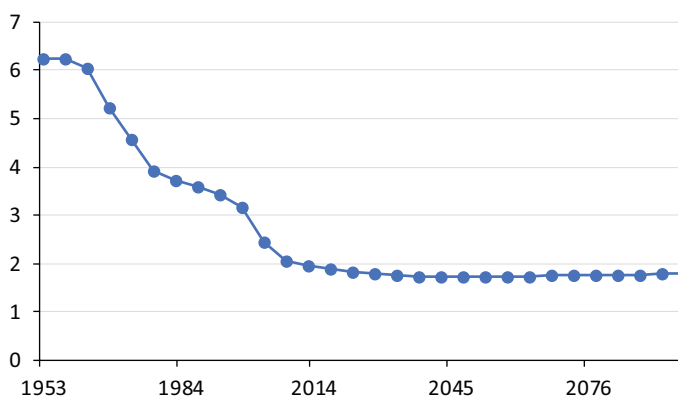
Ogólna charakterystyka Malezji

Malezja jest państwem w Azji Południowo-Wschodniej, położonym na dwóch oddzielonych Morzem Południowochińskim terytoriach. Kraj ten obejmuje północną część wyspy Borneo oraz południową część Półwyspu Malajskiego. Malezja zajmuje

67. miejsce na świecie pod względem powierzchni, która wynosi 329 847 km². Stolicą tego kraju jest Kuala Lumpur, natomiast stolicą administracyjną jest Putrajaya – w mieście tym siedzibę ma rząd Maleszji (*Maleszja*, Raport Departamentu Handlu i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii). Językiem urzędowym ustanowiono język malajski. Maleszja to federacyjna monarchia konstytucyjna. Obecnie (od roku 2019) funkcję głowy państwa sprawuje król Tengku Abdullah. Król wybierany jest na pięcioletnią kadencję przez Zgromadzenie Władców (*Maleszja. Ustrój polityczny*). Terytorium państwa dzieli się na część zachodnią – jest to lądowa część kraju, oraz wschodnią, która obejmuje wyspiarską część Maleszji. Obie części charakteryzują się podobnym ukształtowaniem terenu – rozległe nadmorskie równiny, kontrastujące z rzeźbą górzysto-wyżynną. Kraj ten położony jest w strefie klimatu równikowego.

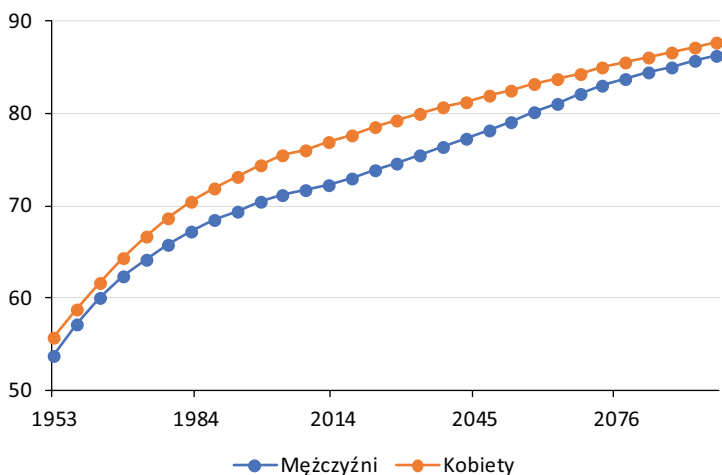
Flaga Maleszji składa się z 14 pasów, które oznaczają 13 stanów tego państwa oraz jego stolicę – Kuala Lumpur. Występujące na fladze półksiężyc oraz gwiazda to symbole związane z islamem – wiodącą religią tego państwa. Niebieska barwa natomiast odwołuje się do powiązań tego kraju z Wielką Brytanią (Wrona 9–10). Inspiracją dla flagi Maleszji była flaga Stanów Zjednoczonych. Flagę Maleszji przyjęto w 1963 roku, po odzyskaniu niepodległości przez północne Borneo.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi na stronie internetowej populationof.net, aktualnie Maleszję zamieszkuje około 32 806 704 mieszkańców. Jej struktura społeczna przedstawia się następująco: 16 164 000 mieszkańców to kobiety, a 17 125 000 to mężczyźni, w konsekwencji czego w kraju tym na 1060 mężczyzn przypada około 1000 kobiet. Średnia wieku wynosi 32 lata. W kwestii dzietności – zgodnie z danymi z roku 2018 – szacuje się, że na 1 kobietę przypada około 2,00 dzieci, a oczekiwana długość życia wynosi średnio 77,6 lat wśród kobiet oraz 73,2 wśród mężczyzn (World Health Rankings).

Ryc. 1. Liczba dzieci przypadających na kobietę

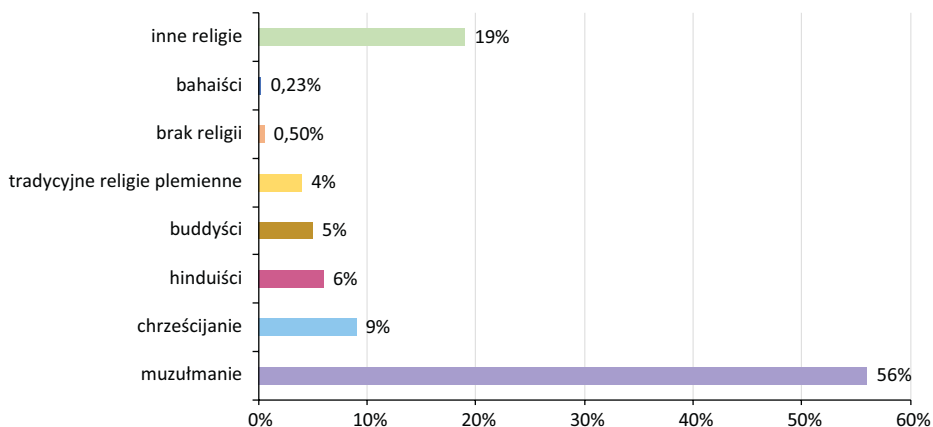
Źródło: Populationof.net, strona internetowa: <http://populacja.population.city/maleszja/> [dostęp: 24.05.2021]

Ryc. 2. Przewidywana długość życia w chwili urodzenia

Źródło: Populationof.net, strona internetowa: <http://populacja.population.city/malezja/> [dostęp: 24.05.2021]

Religią dominującą w Malezji jest islam, aczkolwiek społeczeństwo to z racji swojej wielokulturowości charakteryzuje się różnorodnymi wyznaniem, takimi jak: chrześcijaństwo, hinduizm, buddyzm czy tradycyjne religie plemienne. Adam Jelonek i Ewa Trojnar w swojej książce *Malezja* podkreślają, że „[i]slamizacja Malezji była dominującą tendencją towarzyszącą programowemu rozwojowi gospodarczemu kraju lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych” (Jelonek, Trojnar 193).

Ryc. 3. Struktura wyznaniowa Malezji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych *World Christian Database* z 2018 r.

Wybrane wskaźniki dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego Malezji

Przedstawienie stanu rozwoju Malezji i jej gospodarki wymaga odwołania się do historycznych zaszczości. Do roku 1957 Malezja była kolonią brytyjską. Po odzyskaniu niepodległości społeczeństwo Malezji stanęło, tak samo zresztą jak społeczeństwa sąsiednich państw, przed trudnym zadaniem uniezależnienia się od wpływów kolonizatora. Chociaż wszystkie nowo powstałe podmioty miały ten sam cel, to nie wszystkie wybrały taki sam sposób jego osiągnięcia. Podczas gdy Indonezja podjęła kroki zmierzające do nacjonalizacji państwa i gospodarki oraz osiągnięcia niezależności, to Malezja wraz z Singapurem postawiły na bardziej zrównoważony i stopniowy proces rozwoju, z wykorzystaniem kapitału brytyjskiego. Były to działania korzystne dla byłych kolonizatorów, którzy nadal mogli utrzymywać swoje wpływy na tamtejszych terenach. Zrównoważoną politykę rozwoju oraz oparcie się na brytyjskiej pomocy należy mimo to ocenić pozytywnie.

Na poparcie tezy, że działania podjęte przez Malezję były zdecydowanie bardziej przemyślane i udane w porównaniu do skrajnych posunięć innych państw, można przytoczyć badania prowadzone pod agendą Organizacji Narodów Zjednoczonych w ramach „Human Development Report”. Według tych badań z roku 2020 Malezja zajmuje 62. miejsce, z wynikiem 0,81 pkt (UNDP). Wskaźnik HDI (Human Development Index) jest miarodajnym wskaźnikiem dla ukazania poziomu jakości życia w danym państwie – bierze on pod uwagę większe spektrum czynników, takich jak: zdrowie, edukacja, nierówności społeczne i płciowe. Porównując te dane do innych państw i ich rozwoju, widać, że Malezja dokonała ogromnych postępów na przestrzeni ostatnich 30 lat, osiągając w 2019 roku wynik o ponad 0,2 pkt lepszy niż w roku 1990 (opublikowano wtedy pierwszy raport HDRO w historii).

Na korzyść Malezji przemawia wysokie PKB, które w roku 2019 wynosiło prawie 365 miliardów USD, co plasuje ją na 37. miejscu w rankingu światowym (Trading Economics, PKB). Warto zaznaczyć także względnie równy podział dochodów w państwie –współczynnik Giniego, który określa nierównomierny rozkład dóbr wśród gospodarstw domowych tworzących społeczność państwową, pokazuje, że Malezja osiągnęła w 2018 roku wynik 42,8% (Knoema). Wskazuje to na systematyczny postęp względem lat ubiegłych. Niski poziom analfabetyzmu, a także wydłużenie się średniej długości życia oraz średniej długości edukacji to czynniki przyczyniające się do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej Malezji. Należy jednak wspomnieć także o czynnikach wpływających na stagnację malezyjskiego społeczeństwa. W większości to osoby powyżej 65. roku życia, co w przyszłości może przynieść negatywne skutki dla Malezji i jej rozwoju.

Problem jedności w wieloetnicznej Malezji

Jednym z poważniejszych problemów, z którymi mierzy się Malezja, jest wieloetniczność. Jeżeli polityka państwa względem mniejszości narodowych i etnicznych będzie nieprawidłowo sformułowana, to może stanowić hamulec rozwojowy oraz przyczynić się do rozpadu państwa. Tym aspektem życia społeczno-gospodarczego zajmuje się w swojej analizie Ewa Trojnar (Trojnar 133). Autorka twierdzi, że Malezja jest określana mianem „tygrysa azjatyckiego” nie tylko ze względu na swój rozwój gospodarczy w latach 90. XX wieku. Jej zdaniem kraj ten rozpoczął proces modernizacji znacznie wcześniej, kiedy to po czasach kolonialnych odziedziczył ustrój polityczny, ale też był w stanie stworzyć silne, wieloetniczne państwo. Można zatem uznać, że Malezja prawidłowo podchodziła do zagadnienia wieloetniczności i potrafiła czerpać z tej sytuacji korzyści. Obecnie dominującymi grupami etnicznymi są: Malajowie (58%), Chińczycy (26%) oraz obywatele posiadający korzenie hinduskie (7%). Chińscy kupcy zaczęli masowo pojawiać się na terytorium obecnej Malezji już w XVIII wieku. Wiek później natomiast długotrwałą (trwającą do lat 40. XX wieku) migrację zapoczątkował proces kolonizacji brytyjskiej. Migracje te nie były bynajmniej wymuszone, wynikały raczej z chęci poprawy poziomu życia. Podobnie było w przypadku ludności pochodzenia hinduskiego, aczkolwiek grupa ta nie uzyskała tak wysokiego statusu jak mniejszość pochodzenia chińskiego, która dorobiła się znaczącej pozycji biznesowej, co pozwoliło jej wywierać realny wpływ na dalsze kształtowanie się kraju.

Autorka wspomnianej publikacji wskazuje, że w okresie kolonizacji brytyjskiej obszar, który dzisiaj zajmuje Malezja, był targany konfliktami toczącymi się pomiędzy różnymi grupami etnicznymi. Zarówno Chińczycy, jak i Malajowie dążyli początkowo do utworzenia odrębnych państw. Ostatecznie rozległe terytoria malajskie połączono w jedno państwo, co jednak nie oznaczało zrównania praw wszystkich grup etnicznych. W roku 1949 powołany został Komitet Porozumienia Wspólnot, który miał doprowadzić do zawarcia porozumienia pomiędzy grupami etnicznymi, które odmiennie widziały przyszłość Malezji (Trojnar 135). Inicjatywa ta ostatecznie upadła, ale ta próba negocjacji stała się dla Brytyjczyków fundamentem do zakończenia sporu pomiędzy Chińczykami a Malajami. Zgodnie z informacjami zawartymi w artykule Trojnar, od tego okresu proces kształtowania się relacji pomiędzy grupami etnicznymi w Malezji ewoluował. Od momentu uzyskania przez Malezję niepodległości, aż do 2011 roku urząd premiera w Malezji sprawowało sześciu polityków z tej samej koalicji. Żaden z nich jednak nie był w stanie unormować sytuacji społecznej i doprowadzić do równości pomiędzy grupami etnicznymi zamieszkującymi Malezję – żadna z nich nigdy nie zrównała się uprawnieniami z Malajami (Gliniak 56).

Z badań na temat jedności narodowej i tożsamości przeprowadzonych przez Center for Public Policy Studies w Kuala Lumpur w roku 2007 wynika, że Malezyjczycy mają wysokie poczucie jedności narodowej. Zupełnie inaczej sytuacja

prezentuje się w przypadku pytania o utrzymywanie kontaktów z innymi grupami etnicznymi (Gliniak 56). Zgodnie z badaniami opinii publicznej ponad połowa Malesyjczyków zawiera znajomości jedynie we własnym kręgu etnicznym oraz wyznaniowym. Badania wykazały również, że Malajowie określani są głównie poprzez wyznawaną religię, prawie połowa mniejszości chińskiej utożsamia się z rasą lub pochodzeniem etnicznym, a około 75% Hindusów identyfikuje się w pierwszej kolejności jako Malesyjczycy (Trojnar 140).

Badania przeprowadzone w 2011 roku wskazują na prawdziwe problemy, którym czoła musi stawić malesyjski rząd (Trojnar 144). W swoim podsumowaniu autorka wysnuwa wniosek o silnej polaryzacji społeczeństwa Malesji zarówno na tle rasowym, jak i etnicznym. Próby zbudowania zintegrowanego społeczeństwa przez malesyjski rząd nie przyniosły jak dotąd pozytywnych skutków, poczucie przynależności etnicznej i religijnej obywateli jest niezwykle silne. Dla Malesji będzie to wyzwaniem jeszcze na wiele lat.

Najnowsze badania Mehdi Granhenata oraz Ain Nadzimah Abdullaha (*Using National Identity Measure (NIM) as an Indicator of Malaysian National Identity*) pokazują, że poziom odczuwanej tożsamości narodowej Malesyjczyków jest nadal wysoki – ponad 70% ankietowanych ocenia swoje poczucie przynależności i jedności narodowej jako umiarkowane, a ponad 15% jako silne (Granhenat, Abdullah 221). Pokazuje to, że mimo silnego zróżnicowania etnicznego Malesja może być krajem spójnym narodowo, co czyni to państwo wyjątkowym na tle innych krajów tego obszaru. Pluralizm etniczny w społeczeństwie przywiązany do kultury, tradycji i wartości, jakie kultywowane są w poszczególnych grupach, może natomiast stanowić przeszkodę w propagowaniu idei jedności państwowej Malesji. Podjęte działania dają jednak nadzieję, że mimo tak dużych wyzwań, Malesja jest w stanie zachować spójność w tej kwestii.

Nierówność dochodowa wśród społeczności Malesji

Kolejnym zagadnieniem, o którym należy wspomnieć, charakteryzując społeczność Malesji, są nierówności ekonomiczne i ubóstwo, wynikające z różnic pomiędzy poszczególnymi grupami społecznymi. W swojej pracy *Problem nierówności dochodowych i ubóstwo w wieloetnicznym społeczeństwie Malesji* Paweł Gliniak analizuje problem dysproporcji dochodowej, która rodzi także trudności w sferze politycznej i gospodarczej w omawianym kraju (Gliniak 50).

Przed przystąpieniem do scharakteryzowania problemu nierówności społecznych w Malesji, przywołajmy definicję T. Piketty'ego, która podkreśla, że na nierówności ekonomiczne składają się trzy główne komponenty: nierówności dochodów z pracy, nierówności płynące z własności kapitału i czerpanych z niego dochodów oraz zależności, jakie zachodzą pomiędzy powyższymi elementami.

Należy uwzględnić wpływ czynników moralnych, ekonomicznych, społecznych, politycznych oraz normatywnych występujących na danym obszarze. Warto w tym miejscu przywołać także definicję ubóstwa A. Sena, według której ubóstwo trzeba rozpatrywać jako brak możliwości osiągnięcia akceptowalnego poziomu zaspokojenia podstawowych potrzeb, w tym potrzeb społecznych. Próbę niwelowania tego problemu można analizować, patrząc na politykę socjalną, jaka jest wdrażana w danym państwie.

W wyniku różnych uwarunkowań historycznych Malesję zamieszkują Malajowie (których nazywa się także Bumiputera), Chińczycy i Hindusi (*Malezja*, Raport Departamentu Handlu i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii). Liczebność poszczególnych grup została omówiona wcześniej. Należy jednak zastanowić się nad statusem ekonomicznym wybranych narodowości – tu można stwierdzić, że Bumiputera to zdecydowanie najliczniejsza, ale zarazem najbiedniejsza grupa etniczna w Malesji. Wskaźnik ubóstwa w tej grupie w 2010 roku wynosił 76,9%, a ponad 1/3 Malajów żyła w skrajnej biedzie. Kolejną grupę stanowią malezyjscy Chińczycy, którzy z kolei są najbogatszą społecznością spośród wszystkich grup etnicznych Malesji. Ze względu na częste zatrudnienie w rozwiniętych gałęziach malezyjskiej gospodarki oraz wysoki przyrost naturalny, wspólnota ta cieszy się dobrą pozycją ekonomiczną. Ostatnią omawianą grupą są Hindusi. Jest to zdecydowanie dyskryminowana społeczność etniczna. Jako mniejszość pozbawieni są siły politycznej w stosunku do Malajów, a względem Chińczyków – ekonomicznej.

Pogłębiająca się dysharmonia między wyżej wymienionymi grupami doprowadziła w 1969 roku do zamieszek na tle rasowym i majątkowym, w wyniku których zginęło 200 osób, a 6 tysięcy straciło swój dobytek (Gliniak 59). Zamieszki te dały zdecydowany impuls władzom Malesji, by rozpocząć plan redukcji ubóstwa i różnic etnicznych. W 1970 roku wprowadzono Nową Politykę Ekonomiczną (DEB), która zakładała przebudowę społeczeństwa i miała na celu uniemożliwić łączenie pochodzenia etnicznego z przyszłym zatrudnieniem albo aktywnością gospodarczą. Rozpoczęto modernizację sektora rolnego, handlowego oraz przemysłu. Położono nacisk na podniesienie kwalifikacji najuboższych pracowników i rozwój struktury zatrudnienia w każdej gałęzi gospodarki z wyjątkiem rolnictwa. Edukacja stała się dostępna dla każdego, w szczególności dla grupy Bumiputera (Gliniak 60). Rozwinięto infrastrukturę oraz sektor publiczny. Zniwelowano ubóstwo najbardziej dotkniętej grupy, jednocześnie dbając o potrzeby klasy średniej i wyższej. Mimo że pierwotnie DEB nie miał na celu bezpośrednio oddziaływać na gospodarkę i wszystkich obywateli Malesji, to pośrednio pozytywnie wpłynął na całą społeczność oraz ekonomię państwa. Według różnych danych zredukowano ubóstwo z poziomu 49,3% lub 56,7% w 1970 roku, do 17,1% w roku 1990 (Gliniak 61).

Po sukcesie Nowej Polityki Ekonomicznej w 1990 roku zaczęto wprowadzać kolejne programy rozwoju społecznego, dostosowane do aktualnych potrzeb

społeczeństwa. Ostatnia edycja opracowanej strategii została wdrożona w 2020 roku (Model Ekonomii Baru). Pomimo że problem biedy w większości opanowano, to rząd Malezji nadal wspiera gospodarstwa, w których dochód miesięczny wynosi mniej niż 1500 RM, dążąc do niwelacji rozwarstwienia między najbogatszymi a najuboższymi. Postanowiono kontynuować pracę nad wspomnianym programem, jednocześnie definiując cele i zadania na nowo, uwzględniając potrzeby małych oraz średnich przedsiębiorstw będących własnością Bumiputera. Priorytetem w tym obszarze jest wzrost oraz ekspansja firm, z naciskiem na aktywną własność. Kolejny plan polityki gospodarczej zakłada 30% kapitału własnego przy jednocześnie praktykowanej efektywnej kontroli i wsparciu państwa, odnosząc się do kapitalizacji spółek notowanych na giełdzie (Gliniak 63).

W konkluzji swojej pracy Gliniak wymienia przyczyny nierówności dochodowych w Malezji. Wskazuje na globalizację handlu, wolniejszy wzrost rolnictwa w porównaniu z innymi gałęziami gospodarki, problemy migracyjne, różnice regionalne i nierównomierny rozwój jednych regionów względem innych oraz tło historyczne. Co prawda Malezja – dzięki swoim programom rozwojowym – stara się niwelować dezintegrację ekonomiczną i ubóstwo swoich obywateli, jednakże nie jest to jeszcze poziom właściwy dla tak bogatej w infrastrukturę, zinstytucjonalizowanej gospodarki. Autor publikacji stwierdza, że aby proces rozwoju Malezji znacznie przyspieszył, powinna ona skoncentrować się na poprawie sytuacji najbiedniejszych grup, umożliwić wyższą edukację każdemu obywatelowi, stworzyć sprawiedliwy system redystrybucji środków oraz umocnić te instytucje, które pomogą zniwelować zróżnicowanie ekonomiczne.

W przekonaniu autorek niniejszego artykułu pomocna dla niwelowania różnic, które wyraźnie budzą niepokój w Malezji i są przyczyną konfliktów, jest idea „zrównoważonego rozwoju”. Obecnie Malezja realizuje plan opracowany i przyjęty przez wszystkich członków Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w 2015 roku. Program ten, zatytułowany „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”, zawierający Cele Zrównoważonego Rozwoju, określa 17 priorytetów i 169 zadań, jakie powinny być zrealizowane przez świat do roku 2030, obejmuje zagadnienia z pięciu obszarów, które odnoszą się do: ludzi, planety, dobrobytu, pokoju i partnerstwa. Problematyka określonych celów dotyczy m.in. zdrowia, edukacji, ubóstwa, głodu czy zmian klimatu.

Malezja z powodzeniem realizuje wybrane Cele Zrównoważonego Rozwoju. Na przestrzeni ostatnich dekad możemy zaobserwować szereg zmian gospodarczych, które przyczyniły się do zmiany statusu państwa ze słabo rozwiniętego do średnio rozwiniętego. Istotnym osiągnięciem jest eliminacja ubóstwa – w porównaniu do ubiegłych lat, częstość występowania ubóstwa absolutnego zmalała w roku 2019 do 5,6% (Malaysia's Voluntary National Review). Zwiększyła się produkcja żywności oraz promuje się zdrowy tryb życia, oparty na korzystaniu z lokalnych zasobów. Ważnym aspektem jest także wysokiej jakości i szeroko dostępna

opieka zdrowotna, realizowana w ramach wdrożonej zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. Pokazuje to dążenia Malezji do zapewnienia obywatelom lepszej jakości życia.

Warto zaznaczyć postępy, jakie Malezja czyni w kierunku zarządzania zmianami klimatycznymi i zrównoważonym rozwojem. Przyjęto zasobooszczędną oraz przyjazną klimatycznie strategię rozwoju, zmieniając jednocześnie podejście do konsumpcji i produkcji, czyniąc je bardziej zrównoważonymi. Utworzono zielony rynek, zwiększono udział energii odnawialnej w całym systemie energetycznym oraz przeznaczono odpowiednie środki, by prawidłowo segregować i przetwarzać odpady. Malezja jest także zaangażowana w kooperację Południe-Północ, która zachęca do jedności społecznej i rozwoju technicznego oraz wspiera projekty lokalne w realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju. Chociaż budowana jest zdolność technologiczna, a wszelkie inicjatywy ekologiczne są omawiane oraz wdrażane, to Malezja nadal potrzebuje wsparcia finansowego i naukowego, by móc inicjować lepsze rozwiązania.

W perspektywie najbliższych lat państwowe priorytety będą skupione na obniżeniu emisji dwutlenku węgla, tak by ostatecznie osiągnąć neutralność w tej kwestii do 2030 roku. Określono także obszary, które wymagają dalszej koordynacji, by poprawić ogólny dobrostan obywateli, wspomóc rozwój społeczno-gospodarczy i ułatwić integralność polityczną w kwestii omawianych założeń. Wszelkie działania powinny przyczynić się do realizacji wcześniej wspomnianych celów.

Bariery w edukacji seksualnej w Malezji

Nierówności ekonomiczne czy niejednorodność społeczeństwa to nie jedyne trudności, z którym musi uporać się społeczeństwo i władze Malezji. Dowodem tego są badania przeprowadzone przez grupę naukowców: Fazali Khalaf, Wah Yun Low, Effata Merghati Kohei i Behazada Ghorbani, które miały na celu naświetlenie problemów związanych z edukacją seksualną w Malezji. W ich wspólnej pracy *Sexuality Education in Malaysia: Perceived Issues and Barriers by Professionals* zaprezentowano przyczyny oraz następstwa braku edukacji seksualnej. Choć stanowi ona ważny temat w Malezji, to jednak nie jest obowiązkowa w szkołach i jej poziom jest różny w zależności od regionu i grupy społecznej.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że jednym z najważniejszych utrudnień we wprowadzaniu edukacji seksualnej jest różnorodność kulturowa Malezji. Państwo to zamieszkuje wiele grup etnicznych i religijnych, co prowadzi do różnic w postrzeganiu tematu edukacji seksualnej. Na przykład dla mieszkańców miast pochodzenia chińskiego edukacja seksualna jest ważna, natomiast dla mieszkańców wsi pochodzenia malajskiego jest ona tematem tabu.

Autorzy artykułu zauważają, że rząd Malezji jest mało zaangażowany w kwestię wprowadzania obowiązkowej edukacji seksualnej do szkół. Powołano się na słowa

ówczesnego ministra edukacji, który wyjaśnił, że wprowadzenie takiego przedmiotu do szkół wymagałoby znacznego nakładu pracy i środków finansowych, m.in. na przeprowadzenie szkoleń dla nauczycieli i zmianę podręczników, czego rząd nie jest w stanie zapewnić.

W swojej ekspertyzie naukowcy podkreślają, że edukacja seksualna w Malezji nie jest jedynym problemem systemu oświaty, pewnie nawet nie najważniejszym. Kolejnym, wskazanym również przez samego ministra edukacji, jest tradycyjny system nauczania, cechujący się tym, że nauczyciele pozostają w bliskich relacjach ze swoimi uczniami (Malik). Zdaniem ministra może to powodować wśród nauczycieli niechęć i skrępowanie przed rozmową o prokreacji. Może to także skutkować brakiem reakcji ze strony szkoły w sytuacji wykrycia przestępstwa seksualnego – nauczyciele nie wiedzą, jak właściwie zareagować i zgłosić zaistniały problem wyższym instancjom oraz jak zaopiekować się uczniem w takiej sytuacji.

Z artykułu wynika, że nie tylko kadra pedagogiczna, ale całe społeczeństwo boi się poruszać temat edukacji seksualnej. Jak stwierdzili respondenci, temat seksu przed ślubem jest w Malezji niejako zakazany. Jeżeli zdarza się, że media poruszają tę kwestię, to mówią jedynie o negatywnych aspektach z nim związanych. To z kolei pogłębia inny problem wspomniany przez publicystów, czyli fakt, że rodzice nie postrzegają swoich dzieci jako istoty seksualne, czy nawet zdolne do prokreacji. Z tego powodu nie rozmawiają z nimi o tak istotnych zagadnieniach, jak stosowanie antykoncepcji, nie wspominając już o chorobach wenerycznych czy HIV/AIDS.

Autorki niniejszego artykułu dochodzą ostatecznie do konkluzji, że na przeszkodzie do osiągnięcia w Malezji odpowiedniego poziomu edukacji seksualnej stoi wiele barier i problemów, lecz głównym powodem jest różnorodne podejście do tej kwestii przez niektóre grupy społeczne czy narodowościowe. Pokonanie ich będzie wymagało ogromu pracy zarówno ze strony rządu, jak i organizacji pozarządowych, które muszą odważyć się wyjść naprzeciw istniejącym w Malezji problemom (choroby weneryczne, ciężce u młodocianych), a także zmiany zapatrywania samego społeczeństwa, które dotąd zdawało się nie dostrzegać lub bagatelizować wszystkie te problemy i kwestionować rzeczywiste korzyści edukacji seksualnej.

Podsumowanie

Malezja to zróżnicowane kulturowo i narodowo państwo Azji Południowo-Wschodniej. Dzięki rozwojowi ekonomicznemu kraj ten postrzegany jest jako silny partner na arenie międzynarodowej oraz wzór dla biedniejszych państw w tamtym regionie. Jednakże problemy społeczne, z jakimi boryka się Malezja, znacznie utrudniają dalszy wzrost tego państwa w różnych dziedzinach. Pomimo wysokiego poczucia jedności narodowej, nadal występuje problem podziałów etnicznych społeczeństwa. Rząd malezyjski podejmuje różnego rodzaju inicjatywy mające na celu

przeciwdziałanie dezintegracji i podziałom wśród społeczeństwa malezyjskiego. Zmiany te jednak następują bardzo powoli. Różnorodność i brak integracji wśród zamieszkujących je grup etnicznych negatywnie wpływają na jakość życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy tego kraju. Nadal istnieje konieczność udzielania przez rząd pomocy osobom, które czują się dyskryminowane ze względu na swoją tożsamość lub sytuację życiową. Zdaniem autorek artykułu stopień zaangażowania władz Malezji nie jest adekwatny do skali omawianego problemu. Różnice dotyczące statusu prawnego poszczególnych grup etnicznych, rozwarstwienie ekonomiczne czy też brak edukacji na odpowiednim poziomie (choćby seksualnej) przyczyniają się do stagnacji społeczeństwa. Przeciwdziałanie tak głęboko zakorzenionym przekonaniom oraz stygmatyzacji jest procesem długotrwałym. Należy jednak stwierdzić, że Malezja w ujęciu całościowym stara się przeciwdziałać problemom i pomimo wielu trudności realizuje wyznaczone cele.

Bibliografia

- Aun, L.H. „Malaysia’s New Economic Policy and the 30% Bumiputera Equity Target: Time for a Revisit and a Reset”. Web. 20.12.2021. <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/malaysias-new-economic-policy-and-the-30-bumiputera-equity-target-time-for-a-revisit-and-a-reset-by-lee-hwok-aun/>
- Gliniak, P. „Problem nierówności dochodowych i ubóstwa w wieloetnicznym społeczeństwie Malezji”. *Społeczeństwo i Ekonomia* 2.4 (2015): 49–67. Web. 10.06.2021. https://www.wir.ue.wroc.pl/docstore/download/WUTdc44036af66a483a976370f93e3e7db6/Gliniak_Problem_nierownosci_dochodowych_i_ubostwa.pdf
- Granhenat, M., Abdullah, A.N. „Using National Identity Measure (NIM) as an Indicator of Malaysian National Identity”. *Journal of Nusantara Studies* 2.2 (2017): 214–223. <http://dx.doi.org/10.24200/jonus.vol2iss2pp214-223>
- Jelonek, A., Trojnar, E. *Malezja*. Warszawa: Wydawnictwo Trio, 2009.
- „Key Messages”. *Malaysia’s Voluntary National Review (VNR)* 2021. Web. 20.12.2021. <https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/malaysia/>
- Khalaf, Z.F., Yun Low, W., Merghati-Khoei, E., Ghorbani, B. „Sexuality Education in Malaysia: Perceived Issues and Barriers by Professionals”. *Asia Pacific Journal of Public Health* 26.4 (2014). <https://doi.org/10.1177/1010539513517258/>
- Malaysia – GINI index*. Knoema. Web. 28.06.2021. [https://knoema.com/atlas/Malaysia/topics/Poverty/Income-Inequality/GINI-index](https://knoema.com/atlas/Malaysia/topics/Poverty/Income-Inequality/GINI-index#:~:text=Malaysia%20GINI%20index%20was%2042.8,is%20available%20at%20the%20moment/)

- Malezja, Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, Departament Handlu i Współpracy Międzynarodowej. Web. 10.06.2022. <https://www.gov.pl/attachment/9e4d94ea-1ba5-411d-a0b5-7b9700678b8a>
- „Malezja. Ustrój polityczny”. *Encyklopedia Powszechna PWN*. Web. 14.05.2021. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Malezja-Ustroj-polityczny;4574725.html>
- Malik, M. „Membebaskan sekolah dari salah laku seksual”. Web. 20.12.2021. <https://maszlee.com/2021/05/membebaskan-sekolah-dari-salah-laku-seksual/>
- PKB – lista krajów. Trading Economics. Web. 28.06.2021. <https://pl.tradingeconomics.com/country-list/gdp>
- Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne NZ w dniu 25 września 2015 r. Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, A/RES/70/1. Web. 20.12.2021. http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf
- Trojnar, E. „Budowa państwa w warunkach wieloetniczności. Przypadek Malezji”. *Krakowskie Studia Międzynarodowe* 1 (2011): 133–145. Web. 28.06.2021. <https://repozytorium.ka.edu.pl/handle/11315/23196>
- United Nations Development Programm. Human Development Data Center. Web. 28.06.2021. <http://hdr.undp.org/en/data>
- World Health Rankings. Web. 24.05.2021. <https://www.worldlifeexpectancy.com/pl/malaysia-life-expectancy>
- Wrona, J. „Analiza wyglądu i symboliki flag oraz herbów współczesnych państw Azji Południowo-Wschodniej”. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie* 842 (2010): 9–10. Web. 29.06.2021. <https://r.uek.krakow.pl/handle/123456789/846>

Edyta Maślak, Justyna Popławska – studentki kierunku Studia azjatyckie na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego.